

Redefinice znásilnění: nedotažená změna, která připravila některé oběti o ochranu

18.6.2025 - | ProFem

Od ledna 2024 platí v České republice nová právní úprava znásilnění. Redefinice je krokem správným směrem - ale nedotaženým.

Nová právní úprava přináší důležitý posun: za znásilnění se nově považuje jakýkoli pohlavní styk bez svobodného souhlasu. Tento posun směrem k definici založené na konsentu je v souladu s mezinárodními standardy a představuje vítaný krok kupředu.

Zároveň však novela zavedla nový trestný čin sexuální útok, který zahrnuje jiné formy nesouhlasného sexuálního chování, při nichž nedochází k penetraci. A právě zde dochází k zásadnímu problému: změna v právní kvalifikaci má reálné a negativní dopady na postavení obětí v trestním řízení.

Ztráta statusu zvlášť zranitelné oběti

Oběti činů, které jsou nově kvalifikovány jako sexuální útok, automaticky přicházejí o status zvlášť zranitelné oběti, ke kterému se váže řada důležitých práv a záruk, mimo jiné:

- nárok na bezplatného zmocněnce,
- zvýšená ochrana při výslechu (včetně možnosti výslechu v nestandardním režimu),
- vyšší standard citlivého zacházení během trestního řízení, např. právo na zabránění kontaktu s pachatelem.

Snížení trestní sazby za násilí na dětech

Změna se negativně projevuje i v oblasti trestání sexuálního násilí páchaného na dětech. Dříve byly všechny formy sexuálního násilí na dětech právně kvalifikovány jako znásilnění, za které hrozil trest odnětí svobody v sazbě 5 až 12 let.

Po novele ale spadají nepenetrativní činy pod trestný čin sexuálního útoku, u něhož je dolní hranice sazby stanovena na 3 roky. To v praxi znamená i vyšší pravděpodobnost uložení podmíněného trestu. Nižší trest navíc může být uložen i zpětně v případech, kde do začátku roku 2025 nepadl pravomocný rozsudek.

Bezbrannost a problematika „zamrznutí“

Novela se snaží reagovat i na problematiku psychické paralýzy (tzv. „freeze response“) tím, že mezi stavy bezbrannosti nově řadí i intenzivní stres, který oběť paralyzuje. Ze zákona však současně vyplývá, že pachatel musí vědět předem, že oběť bude v takovém stavu, a tento stav následně zneužít.

Reakce „zamrznutí“ ale často nastává až v průběhu útoku, bez varování a navenek nemusí být patrná. Je tedy možné, že soudy takové případy nebudou považovat za znásilnění spáchané na bezbranné osobě, a oběť tak zůstane bez právní ochrany, kterou by jinak měla.

Co s tím?

Poslankyně Barbora Urbanová a Klára Kocmanová navrhly v rámci novely Lex Anička změnu, která by tyto chyby mohla napravit. „Oprava je nezbytná. Redefinice znásilnění musí plnit svůj účel – pomáhat obětem, ne je znevýhodňovat,“ říká ředitelka proFem Jitka Poláková.

<https://www.profem.cz/cs/novinky/a/redefinice-znasilneni-nedotazena-zmena-ktera-pripravila-nektere-obeti-o-ochranu>